

O'ZBEKISTON VA TURKIYA HARBIY QO'SHINLARINING TARIXI

Zayniddinova Roziya Saidakbarovna

Turk tili oqituvchisi

Annotatsiya. Ushbu maqolada O'zbekiston hamda Turkiya davlatining harbiy qo'sinlari hamda ularning tarixi borasida so'z boradi.

Kalit so'zlar. O'zbekiston, Turkiya, I.Karimov, R.T.Erdo'g'on, harbiy aloqa, diplomatiya, munosabat.

O'zbekiston — Turkiya munosabatlari. Turkiya O'zbekiston Respublikasining mustaqilligini tan olib, ikki davlat o'rtasida diplomatiya munosabatlari o'rnatilgach, 1992-yil aprelda Turkiyaning Toshkentdagi elchixonasi, 1993-yil yanvarda esa O'zbekiston Respublikasi ning Anqaradagi elchixonasi o'z faoliyatini boshladi. Istanbulda O'zbekiston Respublikasi ning Bosh konsulxonasi ochildi.

O'zR Prezidenti I. A. Karimov 1991-yil dekabr, 1994-yil iyun va 1997-yil noyabrda rasmiy tashrif bilan T.da bo'ldi. 1998-yil oktabrda T. Respublikasining 75 yilligiga bag'ishlangan tantanalarda ishtirok etdi. O'z navbatida, T. Prezidentlari T. O'zal, S. Demirel va boshqa davlat arboblari bir necha bor rasmiy tashrif bilan O'zbekistonda bo'ddilar. Ana shu tashrif va mulokrtlar natijasida ikki davlat o'rtasidagi munosabatlarning shartnomaviyhuqukiy asoslari yaratildi. Jumladan, O'zbekiston bilan T. o'rtasida "Abadiy do'stlik va hamkorlik to'g'risida"gi shartnoma hamda siyosiy, savdoiktisodiy, ilmiy-texnikaviy, harbiy va harbiytexnikaviy aloqalar, terrorizm va narkotik moddalar savdosiga qarshi kurash, huquqiy yordam, sog'liqni saklash, transport, sayyoxlik, madaniyat va boshqa sohalarda 78 hujjat imzolandi.

So'nggi yillarda O'zbekiston hamda Turkiya o'rtasidagi munosabatlarda yangi sahifa ochildi. Bunda Prezidentlar Shavkat Mirziyoyev va Rejep Tayyip Erdo'g'onning siyosiy irodasi, qat'iyati muhim asos bo'ldi. Ya'ni ikki mamlakat rahbarlari o'rtasidagi do'stona aloqalar, muntazamlik kasb etayotgan uchrashuvlar, samimiy muloqotlar o'zaro hamkorlik rivojiga katta turtki bermogda. urkiya deganda, yurtdoshlarimizning aksariyati mazkur davlatni Istanbul, Anqara, Antaliya kabi mashhur shaharlari, betakror tarixiy obidalari, turizm salohiyati, yuqori sifatli to'qimachilik mahsulotlari, taniqli san'atkorlari, ommabop film va seriallari orqali biladi. Ish yuzasidan, sayyoh sifatida ushbu mamlakatda bo'lganlar, tabiiyki, bu

borada ko'proq tasavvurga ega. Hatto bunday imkoniyatdan foydalanmaganlar ham, hech bo'lmaganda, yuqorida sanab o'tilgan jihatlardan qisman xabardor.

2021-yil 17-mart kuni Shavkat Mirziyoyevning „Xalqaro shartnomalarni tasdiqlash to'g'risida“gi qarori qabul qilindi. Qarorga muvofiq, 2020-yil 27-oktabrda Toshkent shahrida imzolangan O'zbekiston hukumati bilan Turkiya hukumati o'rtasida harbiy-moliyaviy hamkorlik to'g'risidagi Bitim hamda moliyaviy ko'makni amalga oshirish to'g'risidagi Bayonnoma tasdiqlandi.

Vazirlar Mahkamasi hamda tegishli vazirlik va idoralarning rahbarlari mazkur xalqaro shartnomalar kuchga kirgandan so'ng O'zbekistonning majburiyatlarni bajarilishini ta'minlaydi. O'zbekiston va Turkiya harbiylari Janubi-g'arbiy maxsus harbiy okrug Janubiy operativ qo'mondonligi Termiz dala-o'quv maydonida maxsus-taktik o'quv mashg'ulotlari o'tkazildi. O'zbekiston va Turkiya mudofaa vazirlarining ikki tomonlama harbiy hamkorlik rejasiga asosan 22-mart, dushanba kuni maxsus-taktik mashg'ulotlarining ochilish marosimi bo'lib o'tgan va 27-martga qadar davom etgan.

O'zbekiston va Turkiya harbiy kuchlari o'ziga xos tarixga ega. Bu yerda qisqacha sharh:

O'zbekiston:

O'zbekistonning harbiy kuchlari vaqt o'tishi bilan rivojlanib bordi. 1991-yilda Sovet Ittifoqidan mustaqillikka erishgan O'zbekiston o'z qurolli kuchlarini tuzdi. O'zbekiston Qurolli Kuchlari armiya, havo kuchlari, havo hujumidan mudofaa va Milliy gvardiyadan iborat. Ular milliy xavfsizlikni ta'minlash va davlat manfaatlarini himoya qilishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. O'zbekiston xalqaro tinchlikparvar operatsiyalarda ham qatnashib, mintaqaviy barqarorlikka hissa qo'shmoqda.

Turkiya:

Turkiya asrlarga borib taqaladigan boy harbiy tarixga ega. Zamonaviy Turk Qurolli Kuchlari o'z kelib chiqishini 1923-yilda Turkiya Respublikasining tashkil topishi bilan bog'laydi. Turk Qurolli Kuchlari armiya, dengiz floti, havo kuchlari va jandarmeriyadan iborat. Ular ham ichki xavfsizlik, ham mintaqaviy mudofaada muhim rol o'ynagan. Turk harbiylari turli xalqaro tinchlikparvar missiyalarda ham qatnashgan va NATODA kuchli ishtirok etgan.

O'zbekiston ham, Turkiya ham harbiy salohiyatini modernizatsiya qilish va kuchli mudofaa holatini saqlab qolish uchun sarmoya kiritdi. Shuningdek, ular mintaqaviy xavfsizlik va barqarorlikka hissa qo'shib, qo'shma harbiy mashg'ulotlar va mudofaa kelishuvlari orqali hamkorlikni rivojlantirdilar.

O'zbekiston va Turkiya harbiy qo'shinlarining tarixi kabi tahlil qilish uchun bir nechta muhim parametrlarni ko'rsatishimiz mumkin.

1. Tarixiy aspekt: O'zbekiston va Turkiya harbiy qo'shinlarining tarixi o'zlarining mustaqilligining olamda qayerda va qachon e'lon qilinganligi bilan bog'lidir. O'zbekiston Respublikasi 1991-yilda mustaqillikka erishdi, qo'shinlar esa bu davrdan keyin o'tkazilgan voqealardir.

2. Geografik pozitsiya: Geografik pozitsiya ham yirik bir olaydir. O'zbekiston O'rta Osiyoda joylashgan, Turkiya esa O'rta Sharq va Yuropada joylashgan. Ikkisi geografik joylashuvi va yirik urushlar tomonidan tashkil etilgan ko'rsatkichlarga ega.

3. Siyosiy noto'g'ri janglar: O'zbekiston va Turkiya tarixida siyosiy olaylar va noto'g'ri janglar mavjud edi. Bu tarkibda Turkiya minglab Osmonli imperiyasi urushlari, bozor xokimiyatiga bog'liq janglar, "Kuva-yi Milliye" tomonidan olib borilgan Bosh Turkiston harbi, O'zbekistonda Xalq tuyguni haol qilish imkoni bilan jarayonlashgan Qozoq janglari kabi voqealar kiritilishi mumkin. Bu voqealarning janglarning sohalarda siyosiy xaritasi va mudofaa strategiyasi asta-sevardir.

4. Iqtisodiy, diplomatiya va tashqi siyosat aspektlari: O'zbekiston va Turkiya o'rtasidagi harbiy qo'shinlar, iqtisodiy, diplomatik va tashqi siyosat muloqotlarining bir ahamiyatli qismidir. Bu qo'shinlar, iqtisodiy aloqalar va hisobotlashuvning o'zgaruvchan jihatlarni tasiri ta'sirini o'z ichiga oladi.

5. Ko'rsatuvchilarning o'zaro munosabatlari: O'zbekiston va Turkiya harbiy qo'shinlarining tarixini tahlil qilishda, qatnashuvchilar tomonidan o'zaro munosabatlarni ham hisobga olish lozim. Bunda diplomatik muloqotlar, madaniy aloqalar va tarixiy tanqidlar katta ahamiyatga ega.

O'zbekiston va Turkiya harbiy qo'shinlarini qiyosiy tahlil qilish uchun bu parametrlar asosiy tartib bilan ko'rsatilgan. Bu faktlar tarixiy muqobilalarning o'zgaruvchanligi va tarixiy mazmuniga ega bo'lishi sababli tahlilning ma'noli darajada vaqti talab etadi.

O'zbekiston va Turkiya harbiy qo'shinlarining tarixi uzun va zengin tarixga ega. Her ikki mamlakat ham o'zining mustaqil davlatchilik yo'lini o'tkazib kelgan. Bu harbiy qo'shinlar arasidagi ta'sirli tashabbuslar va ta'sirli voqealar bilan belgilanadi.

O'zbekistonning harbiy qo'shinlari tarixi:

O'zbekistonning harbiy qo'shinlari tarixi ko'pgina davrlar bilan bog'liq. Eski o'zbek davlatlari, shuningdek Temur davri hamda Shayboniy Joyniyning hukmronlik davri boyicha harbiy faoliyat yuritganlar. Ushbu davrlarda O'zbekistondagi harbiy qo'shinlar yo'nali genealogik guruh bo'yicha tashkil etilgan edi. Sovet ittifoqi davri jihatidan O'zbekistonga kelgandan so'ng, O'rta Osiyo mintaqasida ko'plab voqealar

ro'y berdi. Bu davrda O'zbekistonda turli ma'muriyatlar va boshqaruv organlari tashkil etildi. Shu bilan birga, Sovet armiyasi tashkil etildi va bu armiya 1941-1945-yillarda II Jahon urushi dori bo'yicha ishtirok etdi. Mustaqillikka erishgandan so'ng O'zbekiston, o'ziga xos mustaqil harbiy kuchni shakllantirishga urindi. Harbiy qo'shinlar tashkil etildi va 1992-yilda O'zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlarida xizmat qilish to'g'risida Qonun qabul qilindi.

Turkiya harbiy qo'shinlarining tarixi:

Turkiya harbiy qo'shinlarining tarixi ham ko'pgina davrlarga doir. Osmonturk imperiyasi davridan boshlab, Turkiyaning milliy mustaqilligi uchun kurashgan voqealar katta ahamiyatga ega.

Birinchi dunyo urushi davrida Osmonturk imperiyasi yo'qotildi va Mustafa Kemal Atatürk rahbarligida Yangi Turkiya jamiyatining shakllanishi boshlandi. Bu davrda Turkiya mustaqilligini ta'minlash uchun chuqur reformalar amalga oshirildi va milliy armiya tashkil etildi. Turkiyaning ikkinchi dunyo urushi dori bo'yicha ishtirok etishi, harbiy kuchlari yanada rivojlanishiga katta ta'sir ko'rsatdi. Bu davrdan so'ng turli hukumatlar davlatning siyosiy yo'lakini belgilaydi va Turkiyaning harbiy siyosati ham o'zgaradi. Bugungi kunda O'zbekiston va Turkiya mustaqillikka erishgan davlatlar sifatida harbiy hamkorlik bilan bog'liq afzalliklarni o'z ichiga oladi. Ikkala mamlakatning harbiy qo'shinlari o'zaro ta'lim, ta'limot va tajribalar almashishini davom ettirib kelmoqda. Harbiy qo'shinlar o'rtasidagi hamkorlik, ta'min etilganlik va muloqot imkoniyatlari ikkinchi dunyo urushi davridan beri yanada rivojlanmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zME
2. „Самарқандда Туркиянинг бош консуллиги очилди — фото“. Bugun.uz. 15-iyul 2021-yilda asl nusxadan arxivlandi. Qaraldi: 2021 йил 7 март. Wayback Machine saytida arxivlandi (2021-07-15).
3. „Туркия ва Ўзбекистон ўртасида ҳарбий-молиявий ҳамкорлик тўғрисидаги битим тасдиқланди“. Bugun.uz. Qaraldi: 2021 йил 19 март.
4. „Сурхондарёда ўзбек ва турк ҳарбийлари ўртасида махсус-тактик машғулотлар бошланди — фото“. Bugun.uz. Qaraldi: 22-mart 2021-yil.